

รูปแบบการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ในรายวิชา GEN441 วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

พชรพร เจริญวินัย¹ ประพงษ์ ปรีชาประพาฬวงศ์² ไกรศิลา กานนท์¹
บุญเสริม แก้วกำเหน็ดพงษ์³ สุพาภรณ์ รุ่งแกร⁴ รัฐกานต์ ณ พัทลุง⁵
ศรินญา วังมะนาวพิทักษ์⁶ วิสาข์ ถนอมทรัพย์⁷ และศันสนะ มะสุวรรณ⁸

บทคัดย่อ

รายวิชา GEN441 วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีเนื้อหามุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม เข้าใจความสัมพันธ์ของผู้คนและสิ่งแวดล้อมที่หล่อหลอมให้เกิดวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่หลากหลายโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจวิถีการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมที่หลากหลาย และสามารถวิพากษ์ความแตกต่างของวัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมใหม่ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายได้อย่างสันติสุขผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในรายวิชาวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว และวิเคราะห์ผลความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อระดับความรู้ด้านวัฒนธรรมที่ได้รับ แบ่งการศึกษาออกเป็น 1) ขั้นตอนแบบการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) ขั้นตอนวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อระดับความรู้ด้านวัฒนธรรมที่ได้รับจากกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เก็บข้อมูลจากนักศึกษาที่ตอบแบบประเมินการเรียนรู้ จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 92.2 จากนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนทั้งหมดในภาคการศึกษาที่ 1/2558 จำนวน 154 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือแบบประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษา วิเคราะห์ผลจากข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใช้แนวคิด Place-based Learning ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานที่จริง และศึกษาข้อมูลจากแหล่งวัฒนธรรม จำนวน 6 เส้นทาง โดยสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ได้เรียนรู้ผ่านการนำเสนอในชั้นเรียนและนำเสนอในรูปแบบนิตยสารออนไลน์ได้ดี นักศึกษาประเมินตนเองในด้านความรู้ความเข้าใจในบริบทของวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวจากแหล่งเรียนรู้เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับด้านการใช้ความรู้ด้านวัฒนธรรมมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากแหล่งเรียนรู้ และการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านประเด็นการเรียนรู้ที่นักศึกษาได้จากกิจกรรมพบว่า นักศึกษาให้ความสนใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของแหล่งวัฒนธรรมนั้น ๆ รวมถึงความแตกต่างของศาสนา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน ซึ่งจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ยังจำเป็นต้องเสริมแนวทางการทำให้ผู้เรียนนำความรู้ไปปรับใช้ได้จริงทั้งในแง่ของด้านทัศนคติ และทักษะการใช้ชีวิต

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม Place-based Learning

¹ นักพัฒนาการศึกษา สถาบันการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ² นักวิจัย สถาบันการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรวิศวกรรมชีวภาพ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ⁴ นักพัฒนาการศึกษา สำนักงานพัฒนาการศึกษาและบริการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ⁵ อาจารย์ สำนักงานห้องเรียนวิศวะ-วิทย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ⁶ นักสารสนเทศ สถาบันพัฒนาและฝึกอบรมโรงงานต้นแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ⁷ นักบริหารงานทั่วไป สำนักงานคณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ⁸ นักพัฒนาการศึกษา สำนักงานวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

Cultural Learning Approach by Cultural Tourism Activity in the case of KMUTT's GEN441 : Culture and Excursion

Pacharaporn Charoenwinai¹, Prapong Prechaprapranwong², Kraisila Kanon¹,
Boonserm Kaewkamnerdpong³, Suphaphorn Rungkrae⁴, Ratthakarn Na Phatthalung⁵,
Sarinya Wangmanaopitak⁶, Wisa Thanomsub⁷ and Sunsana Masuwan⁸

Abstract

GEN 441 Culture and Excursion, a General Education course at King Mongkut's University of Technology Thonburi, aims at promoting students' understanding of the culture, cultural exchange, and relationships between people and the environment. Students will comprehend and criticize the diversity of cultures through their excursion.

This study aimed to design the learning approach for learning the culture and to analyze the level of students' understanding. The data was collected from their output and their self-assessment then quantitatively and descriptively statistical methods were used to analyze the data. The result was found that the Place-based Learning approach can encourage the students to learn authentically. Students were encouraged to search and explore the interesting information from the six provided places. In the last, they can explain the knowledge by oral presentation and also can write their knowledge in their own E-magazines well. According to the student self-assessment, the comprehension of the culture from this approach is in the range of high level and the application to explain the occurrence and use in daily life is in the range of high level too. Moreover, the students commented that by this approach, they were more attracted to histories, culture exchanges and religions. However, the application's issue still need to improve in order to enhance the students' skills of applying the cultural knowledge.

Keywords : Learning Approach, Cultural Tourism, Place-based Learning

---

¹ Educational Developer, Learning Institute, King Mongkut's University of Technology Thonburi

² Researcher, Learning Institute, King Mongkut's University of Technology Thonburi

³ Assistant Professor, Biological Engineering, Faculty of Engineering, King Mongkut's University of Technology Thonburi

⁴ Educational Developer, Educational Development and Services Office, King Mongkut's University of Technology Thonburi

⁵ Lecturer, Office of Engineering Science Classroom, King Mongkut's University of Technology Thonburi

⁶ Information Technologist, Pilot Plant Development and Training Institute, King Mongkut's University of Technology Thonburi

⁷ General Manager, Office of Dean, Faculty of Engineering, King Mongkut's University of Technology Thonburi

⁸ Educational Developer, Office of General Education, King Mongkut's University of Technology Thonburi

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นใช้วัฒนธรรมเป็นจุดขาย โดยการถ่ายทอด สื่อสาร นำเสนอวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน และด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และบริการทางการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ขึ้นมากมาย ซึ่งมีทั้งที่เกิดจากรากเหง้าวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ยังคงหลงเหลืออยู่หรือเกิดจากความพยายามจำลองวิถีวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมเอาไว้ เช่น การเกิดขึ้นของตลาดน้ำมากมายในช่วงหลายปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบางแห่งเกิดจากกระแสวิถีชีวิตแนวใหม่หลอมรวมกับวัฒนธรรมเดิมเพื่อสร้างจุดน่าสนใจ ดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น กระแสวัฒนธรรมการตีหมากแปะ กระแสการออกกำลังกายด้วยจักรยาน เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่การศึกษาในปัจจุบันควรมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ศึกษาข้อมูล ความรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจที่แท้จริงถึงจุดประสงค์ ประวัติศาสตร์ที่มา และการเปลี่ยนแปลงของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รวมถึงสามารถวิพากษ์ความแตกต่างของวัฒนธรรมเดิมและวัฒนธรรมตามกระแสได้ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเรียนรู้สืบทอดวัฒนธรรม และรู้จักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

สำนักงานวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี จึงเห็นควรให้มีการเปิดสอนรายวิชา GEN441 วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อมุ่งให้นักศึกษาเข้าใจวิถีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม เข้าใจความสัมพันธ์ของผู้คน และสิ่งแวดล้อมที่หล่อหลอมให้เกิดวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่หลากหลาย

โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ โดยมีผลลัพธ์การเรียนรู้ คือ นักศึกษาสามารถแสดงความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมที่หลากหลาย และสามารถวิพากษ์ความแตกต่างของวัฒนธรรมทั้งที่เป็นดั้งเดิมและวัฒนธรรมใหม่ที่เกิดขึ้น รวมทั้งความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม ชนชาติ และศาสนา ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายได้อย่างสันติสุข

การออกแบบกระบวนการเรียนรู้้นั้น นอกจากเนื้อหาหรือองค์ความรู้ที่ต้องคำนึงเป็นสำคัญแล้ว การจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ร่วมให้กับผู้เรียน และการสร้างแรงบันดาลใจเพื่อเสริมแรงกระตุ้นความใฝ่เรียนรู้ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเช่นกัน ในรายวิชา วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว จึงมีแนวคิดการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดการเรียนรู้ในห้องเรียนให้มากที่สุด โดยออกแบบเป็นกิจกรรม Culture Trip เพื่อให้ นักศึกษาได้รับประสบการณ์ และให้มองเห็นและเข้าใจบริบทที่เกิดขึ้นจริง การออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบนี้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิด Place-based Learning ซึ่งนักศึกษาจะได้ลงพื้นที่และได้เรียนรู้ในสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่น่าสนใจ และเป็นสถานที่ที่ยังคงมีเค้าโครงวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมหลงเหลืออยู่ โดยแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบที่ผ่านการคัดกรองและได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญว่า มีองค์ความรู้หรือจุดน่าสนใจในเชิงวัฒนธรรม ทุกสถานที่ล้วนผ่านกระบวนการอนุรักษ์วัฒนธรรม เกิดการปรับตัวเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายที่จะสามารถรักษาวัฒนธรรมประเพณีเดิมเอาไว้ได้

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริบทการเป็นจุดศูนย์กลาง การเปลี่ยนแปลงอย่างเมืองหลวงของประเทศ เช่น กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ ในกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิด Place-based Learning นอกจากการลงพื้นที่เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการได้สัมผัส และเรียนรู้จากชุมชนซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้แล้ว ยังเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาของชุมชน ในรายวิชาจึงได้มีการออกแบบกิจกรรมเพิ่มเติมให้นักศึกษาได้ลงมือสร้างผลงานเป็นหนังสือนิตยสารออนไลน์ (E-Magazine) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ หรือสิ่งที่น่าสนใจในชุมชนผ่านมุมมองของนักศึกษา โดยศึกษาจากการสัมภาษณ์บุคคลในชุมชน วิทยากรผู้รู้และค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ทั้งนี้ เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความใฝ่เรียนรู้ และได้ฝึกฝนทักษะการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Collaboration) ได้ฝึกฝนทักษะการสื่อสาร (Communication) ผ่านการเขียน (Writing Skill) ในลักษณะของการใช้ความคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ต่อประสบการณ์ที่ได้รับในการลงพื้นที่ และฝึกทักษะการใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ในการออกแบบสิ่งพิมพ์ออนไลน์ให้ดูน่าสนใจ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Skills)

วัตถุประสงค์

งานวิจัยชิ้นนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาหากระบวนการ และออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้านวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในรายวิชา GEN441 วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว โดยเมื่อออกแบบ

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแล้วจะทำการประเมินผล โดยประเมินจากการวิเคราะห์ผลแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อระดับความรู้ด้านวัฒนธรรมที่ได้รับ จากการจัดกระบวนการเรียนการสอนในรูปแบบดังกล่าว

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในกิจกรรม Culture Trip ซึ่งเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในรายวิชา GEN441 วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ภาคการศึกษาที่ 1/2558 มีวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การศึกษาจากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวบรวมแนวทางการจัดการเรียนการสอนนอกชั้นเรียน รวบรวมวัตถุประสงค์รายกิจกรรม ผลลัพธ์การเรียนรู้ของกิจกรรม เพื่อปรับใช้เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างมีคุณภาพ

2. รวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินการเรียนรู้หลังกิจกรรม โดยให้นักศึกษาที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเมินระดับการเรียนรู้ของตนเอง หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมในทันที วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบประเมินการเรียนรู้ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากประเด็นการเรียนรู้ที่นักศึกษาได้จากกิจกรรม

ผลการศึกษา

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในรายวิชา วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

จากจุดประสงค์รายวิชาจึงนำไปสู่การวางแผน
ผลลัพธ์การเรียนรู้ของกิจกรรม Culture Trip
ซึ่งเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ต้องการ

ให้นักศึกษาได้เรียนรู้วัฒนธรรมจากสถานที่จริง
โดยในกิจกรรมนี้ได้มีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้
ด้านความรู้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านความรู้ที่กำหนดตามเอกสาร มคอ.3 ภาคการศึกษาที่ 1/2558

ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านความรู้ (กำหนดตามเอกสาร มคอ.3 1/2558)						
Culture Trip	มีความรู้และ ความเข้าใจทาง วัฒนธรรมท้องถิ่น	การเชื่อมโยงเส้น ทางวัฒนธรรมกับ ชนชาติต่าง ๆ ผ่านทางศาสนา กับการแพร่ขยาย วัฒนธรรมสู่ ประเทศไทย	ผลกระทบ สิ่งแวดล้อมจาก การท่องเที่ยวและ มาตรการลดผล กระทบ	การอนุรักษ์ ทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน	การสร้างจิตสำนึก ทางการท่องเที่ยว แบบยั่งยืน	สามารถบูรณาการ ความรู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรมกับความ รู้ในศาสตร์อื่น ๆ ที่ตนเองมี
	✓	✓			✓	✓

จากผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านความรู้ที่ควรได้รับ
จากกิจกรรม Culture Trip จึงนำมาสู่การเลือก
เนื้อหาที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนด
ไว้ โดยนักศึกษาได้เดินทางไปเรียนรู้ประวัติศาสตร์
และวัฒนธรรมอันหลากหลายจากย่านเก่าใน
กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 เส้นทาง ดังนี้

เส้นทางที่ 1 ย่านเยาวราช - การอพยพ
ย้ายถิ่นของชาวจีนเข้ามาในไทยจนเกิดชุมชนชาวจีน
ขนาดใหญ่ในประเทศไทย ประเพณี วัฒนธรรมที่
ติดตัวมากับวิถีของชาวจีน และการเปลี่ยนแปลง
ค่านิยมของสังคมไทยที่มีต่อคนจีนจากอดีตจนถึง
ปัจจุบัน

เส้นทางที่ 2 ย่านบางลำพู - ความเป็นมา
ของย่านการค้าและแหล่งรวมความทันสมัยในอดีต
จนกลายเป็นแหล่งที่พักของนักท่องเที่ยวต่างชาติ
ในปัจจุบัน ที่ตั้งวัดสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น
วัดบวรนิเวศวิหาร วัดชนะสงคราม เป็นต้น

เส้นทางที่ 3 ย่านบางรัก-ตลาดน้อย -
บางรักเป็นชุมชนเมืองท่าสำคัญในอดีตที่มีทั้งกรม

เจ้าท่า โรงต่อเรือ และศุลกากรกับการมีอยู่ของ
ผู้คนหลากหลายศาสนาที่อาศัยอยู่ย่านเดียวกัน ทั้งชาว
ไทยพุทธ ชาวมุสลิม ชาวจีน และชาวคริสต์

เส้นทางที่ 4 ย่านวังหลัง - ย่านสำคัญ
ทางประวัติศาสตร์ ที่ตั้งของโรงพยาบาลแห่งแรก
ของประเทศไทย “โรงพยาบาลศิริราช” ชุมชน
บ้านบุกับอาชีพการทำชั้นลงหินที่กำลังจะหายไป

เส้นทางที่ 5 ย่านนางเลิ้ง - ตลาดนางเลิ้ง
ตลาดบกแห่งแรกของไทยมีที่มาจากแหล่งขายตุ่ม
อิเล็งของชาวมอญ ศูนย์รวมวัยรุ่นในอดีต และ
ศิลปะการรำซัดชาตรีการแสดงที่กำลังจะหายไป
ของชาวชุมชนนางเลิ้ง

เส้นทางที่ 6 ย่านกุฎีจีน - ย่านชุมชนเก่า
ทางประวัติศาสตร์ที่รวมวิถีชีวิตชุมชน 3 ศาสนา
พุทธ คริสต์ อิสลามเข้าไว้ด้วยกัน ศาสนสถาน
ที่สำคัญของทั้ง 3 ศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คน
วัฒนธรรมของ 3 ศาสนาที่หลอมรวมกลายเป็น
วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สะท้อนออกมาผ่านวิถีชีวิต
อาหาร ประเพณี และพิธีกรรม

แนวทางการจัดกิจกรรมในรายวิชา สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบ Place-based Learning คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสาน การเรียนรู้ของผู้เรียนเข้ากับมิติต่าง ๆ ของสถานที่ นั้น ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมของพื้นที่ อันได้แก่ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่น สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการมีปฏิสัมพันธ์กันของคนใน พื้นที่ ในด้านกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับทั้ง ผู้เรียน และ ผู้สอน แนวคิด Place-based Learning กล่าวว่า ทุกคนเป็นผู้เรียนทั้งครู นักศึกษา และผู้คนที่อยู่ในท้องถิ่นจะเกิดการเรียนรู้ ร่วมกัน และครูผู้สอนยังเปลี่ยนบทบาทเป็น Facilitator ด้วย (J. Mark Fly, 2015)

ในการเรียนรู้จากสถานที่จริง สิ่งที่จะช่วยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ดียิ่งประกอบด้วย ปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้นอกสถานที่ ได้แก่

- 1) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ของทริป (Trip) – กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการ ออกทริป
- 2) สถานที่ – สถานที่ที่เดินทางไป จะได้ ประเด็นการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้
- 3) การเตรียมพร้อมก่อนออกทริป – อธิบายข้อมูลเบื้องต้นของสถานที่ อภิปราย ประเด็นการเรียนรู้ที่จะได้รับจากทริปร่วมกัน หรือ ทำใบงานก่อนออกทริป
- 4) กิจกรรมระหว่างออกทริป – เพื่อให้ ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ต้องมีช่วงเวลา ให้ผู้เรียนได้สังเกตและสำรวจค้นหาข้อมูลจาก พื้นที่
- 5) เทคนิคการสอนนอกห้องเรียน – มี เทคนิค วิธีการสอนที่จะกระตุ้นนักศึกษามีส่วนร่วม ในการเรียนรู้ตลอดการออกทริป

6) กิจกรรมติดตามผลหลังออกทริป – การให้การบ้าน อภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้หลังจาก ออกทริป และการนำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้หลังจาก การออกทริป ในรูปแบบของงานกลุ่มหรืองานเดี่ยว ก็ได้

7) การประเมินผล – เทคนิคการ ประเมินผลจากการออกทริป ดูที่ผลงาน ดูที่ ประสิทธิภาพของการทำงานร่วมกัน อาจมีการ ประเมินจากเพื่อนด้วยกันก็ได้

8) เป้าหมายการเรียนรู้ – ในการออก ทริปผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในหลายส่วนจาก กระบวนการเรียนรู้ทั้งหมด เช่น ผู้เรียนจะเกิด ความเข้าใจมากขึ้น จากการได้เรียนรู้ข้อมูลความรู้ โดยตรงหรือข้อมูลมือหนึ่ง และจะช่วยให้ผู้เรียน เชื่อมโยงความรู้ในห้องเรียนกับสถานการณ์จริงได้ ผู้เรียนยังจะได้พัฒนาพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกับ สังคมและพัฒนาทักษะการสื่อสารด้วย

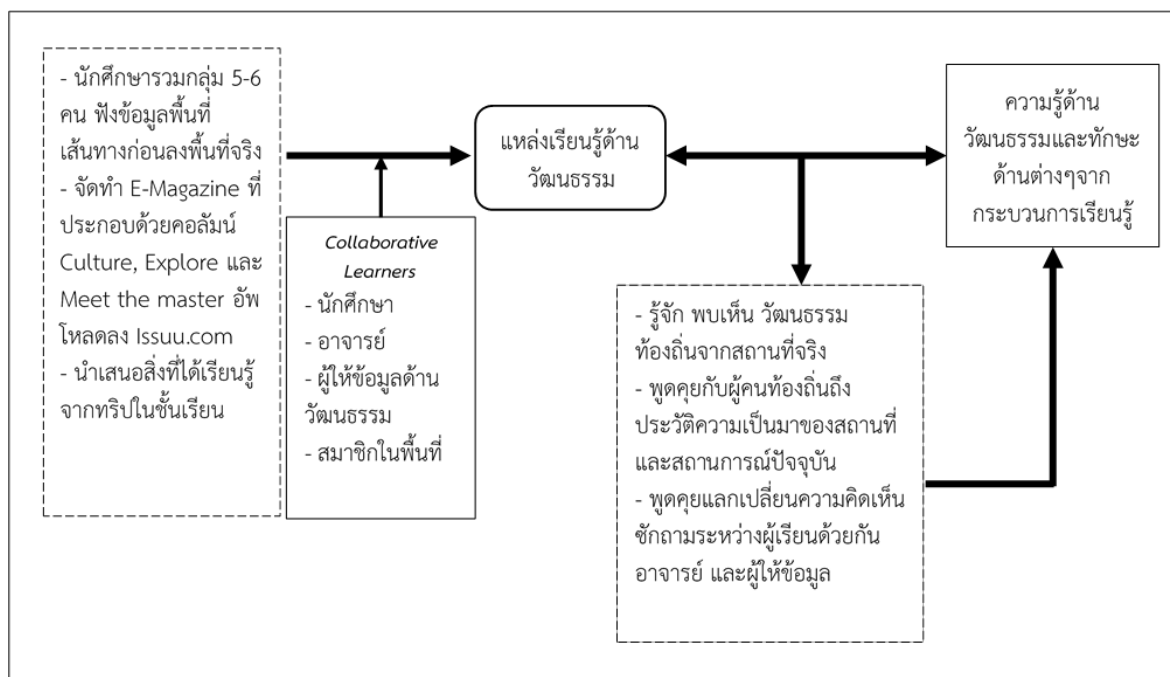
9) เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน – ผู้เรียนจะได้ ทำงานเป็นทีม ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่าง กัน เกิดการอภิปรายและนำข้อมูลที่แต่ละคนได้ เรียนรู้มาแลกเปลี่ยนและสรุปเป็นชุดข้อมูลของ กลุ่มได้

10) การใช้เทคโนโลยีช่วยในการออกทริป – มีการเลือกใช้อุปกรณ์หรือเทคโนโลยีที่เหมาะสม กับสถานที่และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ (Madiha Shafaat Ahmad, Nguyen Thinh Le, and Niels Pinkwart, 2014)

จากวัตถุประสงค์การเรียนรู้ แนวคิด Place-based Learning และปัจจัยสำคัญในการ เรียนรู้นอกสถานที่ จึงนำมาสู่การออกแบบรูปแบบ การจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมในรายวิชา GEN441 วัฒนธรรมและ

การท่องเที่ยว ซึ่งนักศึกษาจะได้เดินทางไปยังสถานที่ย่านเก่าของกรุงเทพมหานคร ที่มีประเด็นการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น การเชื่อมโยงเส้นทางวัฒนธรรมกับชนชาติต่าง ๆ ผ่านทางศาสนากับการแพร่ขยายวัฒนธรรมสู่ประเทศไทย การสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และสามารถบูรณาการความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ ที่ตนเองมี นักศึกษาจะ

ได้เรียนรู้ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ของพื้นที่จากการพูดคุยกับคนท้องถิ่น เห็นสถานที่จริงอันมีประวัติศาสตร์เบื้องหลัง และนำไปสู่การแลกเปลี่ยนมุมมองการเรียนรู้ร่วมกัน รูปแบบการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในรายวิชาวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ดังรูปที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

รูปที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากรูปที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในกิจกรรมนี้ นักศึกษาจะต้องจับกลุ่ม 5-6 คน และเลือกเส้นทางที่จะเรียนรู้ร่วมกัน หลังจากนั้น นักศึกษาจะได้ทราบข้อมูลเบื้องต้นของเส้นทางนั้น และรับมอบหมายชิ้นงานที่นักศึกษาจะต้องทำร่วมกัน คือ การทำนิตยสารออนไลน์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ด้านวัฒนธรรมที่ได้รับจากเส้นทาง กำหนดคอลัมน์ที่ต้องมีในนิตยสาร ได้แก่ คอลัมน์ Culture คอลัมน์ Explore คอลัมน์

Meet the Master ซึ่งนักศึกษสามารถตีความชื่อคอลัมน์เหล่านี้ และนำเสนอในมุมมองต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย ในวันกิจกรรมออกทริป นักศึกษาได้ทราบวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของเส้นทางนี้ หลังจากนั้นจะนำนักศึกษาไปยังสถานที่ในวันและเวลาที่กำหนด นักศึกษาได้พบเห็นสถานที่ สถาปัตยกรรม ศาสนสถาน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่นั้น ได้พูดคุยสนทนากับผู้คนท้องถิ่น และได้รับข้อมูลความรู้จากผู้ให้ข้อมูลด้านวัฒนธรรมประกอบสถานที่

นั้น ๆ ระหว่างทริบนักศึกษาก็จะถูกกระตุ้นด้วยคำถามต่าง ๆ ทั้งความรู้รอบตัว และคำถามที่ชวนคิดวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบ หรือนักศึกษาอาจตั้งคำถามเพื่อค้นหาข้อมูลความรู้ด้วยอีกทาง หลังจากทริบ นักศึกษาจะมีเวลาประมาณ 2 สัปดาห์ เพื่อรวบรวมข้อมูลความรู้ และเขียนสรุปออกมาในรูปแบบของนิตยสารออนไลน์ และต้องนำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้านวัฒนธรรมที่น่าสนใจจากทริบมานำเสนอในชั้นเรียน ในการประเมินอาจารย์ผู้สอนจะได้รับรู้ข้อมูลความรู้จากเส้นทางเหมือนกับนักศึกษา การประเมินเนื้อหาการเรียนรู้อันวัฒนธรรมที่นักศึกษาแสดงออกมาผ่านนิตยสารออนไลน์นั้น จะต้องมีความถูกต้องหรือมีแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ นอกจากนั้น นักศึกษาจะต้องออกแบบนิตยสารออนไลน์ให้มีความสวยงามและสร้างสรรค์อย่างเหมาะสม ในการนำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้ในชั้นเรียน นักศึกษาในชั้นเรียนเดียวกันจะได้เดินทางไปยังเส้นทางที่แตกต่างกัน แต่ละกลุ่มจะสรุปประเด็นการเรียนรู้ของกลุ่มเพื่อนำเสนอ ซึ่งจะให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยน ข้อมูล ความรู้ ระหว่างกัน นอกเหนือไปจากนี้ นักศึกษาแต่ละคนจะต้องเขียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเดินทางลงสมุดบันทึกประจำรายวิชาด้วย

2. ผลวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อระดับความรู้ด้านวัฒนธรรมที่ได้รับจากกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักศึกษาจะได้เดินทางไปเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมจากสถานที่จริงจำนวน 6 เส้นทาง หลังจากจบกิจกรรม

นักศึกษาที่ร่วมกิจกรรมจะต้องทำแบบประเมินการเรียนรู้ของตนเองในทันที โดยเก็บผลจากนักศึกษาที่ตอบแบบประเมินการเรียนรู้ จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 92.2 จากนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนทั้งหมดในภาคการศึกษาที่ 1/2558 จำนวน 154 คน แบ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 28.87 นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 69.72 และนักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.41 ดังตารางที่ 2 จำนวนนักศึกษาที่ตอบแบบประเมิน

ตารางที่ 2 จำนวนนักศึกษาที่ตอบแบบประเมิน

	ชั้นปี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	3	41	28.87
2	4	99	69.72
3	อื่น ๆ	2	1.41
รวม		142	100.00

ผลการประเมินระดับการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 142 คน แบ่งเป็นนักศึกษาที่ได้เดินทางท่องเที่ยวเส้นทางเยาวราช จำนวน 23 คน เส้นทางบางลำพู จำนวน 31 คน เส้นทางบางรัก-ตลาดน้อย จำนวน 28 คน เส้นทางวังหลัง จำนวน 10 คน เส้นทางนางเลิ้ง จำนวน 23 คน และเส้นทางกุฎีจีน จำนวน 27 คน มีผลการประเมินเฉลี่ยในด้านต่าง ๆ แบ่งตามเส้นทาง ดังตารางที่ 3 ผลการประเมินตนเองระดับการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม

ตารางที่ 3 ผลการประเมินตนเอง ระดับการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม

ประเด็นการเรียนรู้	ผลการประเมินตนเองระดับการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม					
	นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในบริบทของวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวจากแหล่งเรียนรู้		นักศึกษาสามารถใช้ความรู้มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากแหล่งเรียนรู้		นักศึกษาสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างเหมาะสม	
เส้นทาง	ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ระดับ	ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ระดับ	ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ระดับ
เขาวราช (N=23)	3.96 (0.64)	มาก	3.96 (0.77)	มาก	3.91 (0.90)	มาก
บางลำพู (N=31)	4.00 (0.73)	มาก	3.90 (0.79)	มาก	4.13 (0.76)	มาก
บางรัก-ตลาดน้อย (N=28)	4.46 (0.58)	มากที่สุด	4.32 (0.55)	มากที่สุด	4.29 (0.66)	มากที่สุด
วังหลัง (N=10)	4.30 (0.95)	มากที่สุด	4.40 (0.70)	มากที่สุด	4.10 (0.88)	มาก
นางเลิ้ง (N=23)	4.26 (0.62)	มากที่สุด	4.13 (0.81)	มาก	4.00 (0.90)	มาก
กุฎีจีน (N=27)	3.74 (0.53)	มาก	3.41 (0.64)	มาก	3.33 (0.78)	ปานกลาง
รวม (N=142)	4.10 (0.69)	มาก	3.97 (0.77)	มาก	3.95 (0.85)	มาก

จากตารางผลการประเมินตนเองระดับการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมจากกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลการประเมินแบ่งเป็น 6 เส้นทางพบว่า **เส้นทางเขาวราช**มีนักศึกษาเข้าร่วมทริปจำนวน 23 คน ด้านความรู้ความเข้าใจในบริบทของวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวจากแหล่งเรียนรู้ นักศึกษาประเมินตนเองมีค่าเฉลี่ย 3.96 (S.D.=0.64) อยู่ในระดับมาก ด้านการใช้ความรู้มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากแหล่งเรียนรู้ นักศึกษาประเมินตนเองมีค่าเฉลี่ย 3.96 (S.D.=0.77) อยู่ในระดับมาก และด้านการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างเหมาะสม นักศึกษาประเมินตนเองมีค่าเฉลี่ย 3.91 (S.D.=0.90) อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ในด้านความคิดเห็นเพิ่มเติม พบว่า ประเด็นความรู้ที่น่าสนใจที่นักศึกษาได้รับจากเส้นทางเขาวราช เช่น “การขับเค็ลื่อนทางวัฒนธรรม การค้าประวัติศาสตร์ การเมือง การปกครอง ศาสนา

ทุกอย่างล้วนมีความเชื่อมโยงกัน” “ทราบถึงบทบาทของชาวจีนที่มีต่อโลก” “ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีน” และ “การยอมรับในชนชาติต่าง ๆ ที่สามารถอยู่ร่วมกันได้” เป็นต้น

เส้นทางบางลำพูมีนักศึกษาเข้าร่วมทริปจำนวน 31 คน ผลการประเมินตนเองของนักศึกษาด้านความรู้ความเข้าใจในบริบทของวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวจากแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.00 (S.D.=0.73) อยู่ในระดับมาก ด้านการใช้ความรู้มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากแหล่งเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 3.90 (S.D.=0.79) อยู่ในระดับมาก และด้านการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย 4.13 (S.D.=0.76) อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ นักศึกษาให้ประเด็นการเรียนรู้เพิ่มเติมที่ได้จากเส้นทางนี้ เช่น “ประวัติความเจริญทางการค้าของบางลำพู” “รู้จักเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์สำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น เหตุการณ์ 14 ตุลา 2516

เหตุการณ์ 16 ตุลา 2519 และรู้จักบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น อดีตนายกปริดี พนมยงค์” เป็นต้น

เส้นทางบางรัก-ตลาดน้อย มีนักศึกษาเข้าร่วมทริป จำนวน 28 คน ผลการประเมินตนเองของนักศึกษาด้านความรู้ความเข้าใจในบริบทของวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวจากแหล่งเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 4.46 (S.D.=0.58) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการใช้ความรู้มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากแหล่งเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 4.32 (S.D.=0.55) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย 4.29 (S.D.=0.66) อยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นความรู้ที่นักศึกษาได้รับจากเส้นทางนี้เพิ่มเติม เช่น “ได้เห็นความหลากหลายของวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันของทั้ง ชาวจีน ชาวไทย-พุทธ คริสต์ และอิสลาม” “ได้เห็นความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ในการเก็บรักษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในอดีต” เป็นต้น

เส้นทางวังหลัง มีนักศึกษาเข้าร่วมทริป จำนวน 10 คน ผลการประเมินตนเองของนักศึกษาด้านความรู้ความเข้าใจในบริบทของวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวจากแหล่งเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 4.30 (S.D.=0.95) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการใช้ความรู้มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากแหล่งเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 4.40 (S.D.=0.70) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย 4.10 (S.D.=0.88) ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่นักศึกษาได้รับจากเส้นทางนี้ เช่น “ประทับใจภูมิปัญญาการทำชันลงหิน ที่เป็นอาชีพเก่าแก่ที่กำลังจะหายไป” “ลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรม

ต่าง ๆ จิตรกรรมฝาผนัง รูปแบบสถาปัตยกรรมในการสร้างวัดของรัชกาลต่าง ๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากต่างชาติ” เป็นต้น

เส้นทางนางเลิ้ง มีนักศึกษาเข้าร่วมทริป จำนวน 23 คน ผลการประเมินตนเองของนักศึกษาด้านความรู้ความเข้าใจในบริบทของวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวจากแหล่งเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 4.26 (S.D.=0.62) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการใช้ความรู้มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากแหล่งเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 4.13 (S.D.=0.81) อยู่ในระดับมาก และด้านการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย 4.00 (S.D.=0.90) อยู่ในระดับมาก ประเด็นการเรียนรู้เพิ่มเติมที่นักศึกษาเขียนสะท้อนว่าได้รับจากเส้นทางนี้ เช่น “ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา และวัฒนธรรมของสถานที่สำคัญต่าง ๆ ในชุมชน รวมถึงการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน” “ความเชื่อมโยงของวัฒนธรรมของชุมชนนางเลิ้งที่ภาครัฐและผู้คนละเลย” “นำวิถีการใช้ชีวิตที่ชุมชนนางเลิ้งมาปรับและเป็นบทเรียนตัวอย่างในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม” เป็นต้น

เส้นทางกุฎีจีน มีนักศึกษาเข้าร่วมทริป จำนวน 27 คน ผลการประเมินตนเองของนักศึกษาด้านความรู้ความเข้าใจในบริบทของวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวจากแหล่งเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 3.74 (S.D.=0.53) อยู่ในระดับมาก ด้านการใช้ความรู้มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากแหล่งเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 3.41 (S.D.=0.64) อยู่ในระดับมาก และด้านการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย 3.33 (S.D.=0.78) อยู่ในระดับปานกลาง

ประเด็นการเรียนรู้เพิ่มเติมที่นักศึกษาเขียนสะท้อนว่าได้ รับจากเส้นทางนี้ เช่น “การเรียนรู้ความสำคัญของประวัติศาสตร์และจะทำการอนุรักษ์วัฒนธรรมของบรรพบุรุษไว้” “ให้เกียรติกันและกัน ไม่ลบหลู่วัฒนธรรมชุมชนอื่น ยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น ใช้ชีวิตอย่างสงบมีน้ำใจ แม้จะหลากหลายเชื้อชาติ อยู่อย่างสันติ ไม่ขัดแย้ง” “การท่องเที่ยวเชิงความรู้ สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์สูงสุด” เป็นต้น

ผลการประเมินรวมของทุกเส้นทาง
มีนักศึกษาร่วมกิจกรรมทั้งหมด 142 คน ในด้านความรู้ความเข้าใจในบริบทของวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวจากแหล่งเรียนรู้ นักศึกษาประเมินตนเองมีค่าเฉลี่ยรวม 4.10 (S.D.=0.69) อยู่ในระดับมาก ในด้านการใช้ความรู้มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากแหล่งเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยรวม 3.97 (S.D.=0.77) และด้านการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยรวม 3.95 (S.D.=0.85) ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

อภิปรายผล

ในการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้ ไม่เพียงแต่ต้องการให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมจากสถานที่จริง บริบทจริงของชุมชนและสังคมเท่านั้น หากแต่การจัดการเรียนรู้ให้อยู่ในรูปแบบของการท่องเที่ยวและการได้ทำชิ้นงานนั้น ก็เพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นความสนใจ อีกทั้งยังต้องการให้นักศึกษาได้พัฒนาการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง (Self-directed

Learner) ผ่านการทำชิ้นงานที่ได้รับมอบหมายในที่นี้คือ การทำนิตยสารออนไลน์ที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาและการออกแบบรูปเล่ม ซึ่งกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการแสวงหาความรู้ และทักษะการสื่อสาร เป็นต้น โดยการจะเป็นผู้ที่สามารถกำกับกับการเรียนรู้ของตนเองได้ ต้องมีทักษะในการตรวจสอบขั้นตอนในการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งประกอบด้วย ทักษะในการประเมินตัวงานที่จะต้องทำ ทักษะในการประเมินความรู้และทักษะของตนเองสำหรับงานนั้น ทักษะในการวางแผนการทำงาน ทักษะในการติดตามประเมินความก้าวหน้าของตนเอง และทักษะในการปรับปรุงยุทธศาสตร์การทำงานของตน (วิจารณ์พานิช, 2556 : 153)

จากผลการประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้ในด้านวัฒนธรรมโดยการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือได้รับความสนใจจากนักศึกษาและสามารถกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ในด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ความแตกต่างทางศาสนา วิถีชีวิตของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี และนอกจากความรู้ การที่นักศึกษาได้เห็นคุณค่าของวิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ และความเป็นมาของผู้คนที่หลากหลายและเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจวิถีชีวิตชุมชนและสังคมที่แตกต่าง (ปิยฉัตรพัชรานุฉัตร, 2557) ทำให้นักศึกษาย้อนกลับมามองเห็นคุณค่าของสิ่งที่ตนเองมี เช่น ความสำคัญของภูมิปัญญาของครอบครัวตนเอง ข้าวของเครื่องใช้เก่า หรือแม้แต่อาชีพดั้งเดิมของครอบครัวหรือชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ เป็นต้น

ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกรัก ห่วงแหน และเก็บ
เป็นมรดกทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมสืบต่อไป

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การเรียนรู้และศึกษาวัฒนธรรมนั้นไม่ใช่
เพื่อการอนุรักษ์ของเก่าเอาไว้เท่านั้น แต่
วัฒนธรรม คือ การหยั่งรากลึกของวิถีชีวิตของ
ผู้คนในสังคม ซึ่งประกอบกันเป็นประเทศชาติ
วัฒนธรรมที่ตึงามนั้นเจริญงอกงามและสืบต่อ
ดำรงความเป็นชาติในท่ามกลางกระแสสากลที่
ขับเคลื่อนและสร้างความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
ได้หรือไม่ นั่น นักศึกษาผู้เป็นอนาคตของประเทศ
ควรได้รับโอกาสเรียนรู้ ศึกษาและทำความเข้าใจ
วัฒนธรรม ดังนั้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อ
ศึกษาวัฒนธรรมด้วยการเรียนรู้นอกห้องเรียนโดย
ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ จึงเป็นรูปแบบการ
จัดการเรียนรู้อีกวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจ และ
เหมาะสมกับผู้เรียนในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การ
จัดการเรียนรู้ควรคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ ตาม
แนวคิด Place-based Learning ดังที่ได้กล่าวไว้
ข้างต้น จึงจะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของ
นักศึกษามากยิ่งขึ้น ดังได้เห็นจากผลการศึกษาใน
งานวิจัยนี้ ในขณะเดียวกันยังจำเป็นต้องเสริม
แนวทางการทำให้ผู้เรียนนำความรู้ไปปรับใช้ได้
จริง ทั้งทางด้านทัศนคติ และทักษะการใช้ชีวิต
เพิ่มขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทาง
วัฒนธรรมและสังคมนั้นเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว
ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา จนในบางกรณี
สถานที่หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นไม่เหลือจุด
เชื่อมโยงให้ผู้คนในปัจจุบันได้ตามรอยและศึกษา
แล้วอีกต่อไป

ในด้านข้อเสนอแนะสำหรับการ
ศึกษาวิจัยสำหรับอนาคต ควรมีการศึกษาวิธีการ
วัดและประเมินผลระดับการเรียนรู้วัฒนธรรมที่
นักศึกษาได้รับ มากกว่าในมิติของการประเมิน
ตนเองของนักศึกษา เนื่องจากอาจมีการให้
คะแนนแบบเข้าข้างตนเอง ไม่บอกระดับการ
เรียนรู้ที่แท้จริง โดยอาจต้องอาศัยการประเมิน
แบบ 360 องศา ที่กำหนดให้ผู้ถูกประเมินต้อง
ได้รับการประเมินจากหลายมิติ นอกเหนือจากการ
ประเมินตนเอง คือต้องได้รับการประเมินจาก
อาจารย์ผู้สอน ได้รับการประเมินจากผู้ให้ข้อมูล
ได้รับการประเมินจากเพื่อน ซึ่งจะสะท้อนระดับ
การเรียนรู้ที่แท้จริงได้มากกว่าจากผลการประเมิน
มิติเดียว นอกจากนี้ งานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำการเก็บ
ผลประเมินในทันทีหลังจากจบกิจกรรม หาก
ต้องการให้ได้ผลการเรียนรู้ในระยะยาว
นอกเหนือจากการทำชิ้นงาน และการนำเสนอ
ชิ้นงานในชั้นเรียนแล้ว ควรมีการวัดและ
ประเมินผลหลังจากการทำกิจกรรมผ่านไปแล้ว
อีกครั้งหนึ่ง

รายการอ้างอิง

ปิยฉัตร พัทธานฉัตร. (2557). “ประสบการณ์การฝึกภาคสนามร่วมมหาวิทยาลัยขอนแก่น : กรณีศึกษารายวิชา 000 158 วิธีชีวิตชุมชนและการเรียนรู้ชุมชน” การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการศึกษาก้าวไป หัวข้อ “เปิดโลกกว้างทางปัญญา วิชาศึกษาทั่วไป, 18-20 มิถุนายน 2557. หน้า 69-78.

ปิยนุช ขุนสวัสดิ์ นพพร สุวรรณโชติ, ประเมท เหมรชตนนท์. (2557). “รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนวิชา SRE-100 กีฬา นันทนาการ และการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพะ ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์” การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการศึกษาก้าวไป หัวข้อ “เปิดโลกกว้างทางปัญญา วิชาศึกษาทั่วไป, 18-20 มิถุนายน 2557. หน้า 79-94.

วิจารณ์ พานิช. (2556). การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างไร. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : มูลนิธิสยามกัมมาจล.

J. Mark Fly. A Place-Based Model for K-12 Education in Tennessee.

(Online). Retrieved from : http://web.utk.edu/~markfly/documents/Place-Based%20K12%20Education%20Proposal%205_10_10.pdf. (May 5, 2015).

Madiha Shafaat Ahmad, Nguyen Thinh Le, and Niels Pinkwart. (2014). Requirements for Supporting School Field Trips with Learning Tools. *Open Learning and Teaching in Educational Communities*, 8719. pp. 373-378.

ภาคผนวก

ตัวอย่างนิตยสารออนไลน์จากการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในรายวิชา GEN441 วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

นิตยสารออนไลน์เป็นชิ้นงานที่นักศึกษาจะต้องทำหลังจากจบกิจกรรม ซึ่งจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ด้านวัฒนธรรมที่ได้รับจากแต่ละเส้นทางที่ไปศึกษา โดยคอลัมน์ที่กำหนดให้มีในนิตยสาร ได้แก่ คอลัมน์ Culture คอลัมน์ Explore คอลัมน์ Meet the Master ซึ่งนักศึกษาสามารถตีความชื่อคอลัมน์เหล่านี้และนำเสนอในมุมมองต่าง ๆ ได้
อย่างหลากหลาย ตัวอย่างนิตยสาร แสดงดังลิงค์ (Link) ต่อไปนี้

เส้นทางย่านนางเลิ้ง

- https://issuu.com/mintpeerasin/docs/e-magazine_skw
- https://issuu.com/ramirezzeroone/docs/gen441_ebooksom

เส้นทางเยาวราช

- https://issuu.com/sugusj.sataporn/docs/gen441_yaowarat_fin_group
- https://issuu.com/laddawanajptn/docs/china_town3

เส้นทางบางลำพู

- https://issuu.com/darkzadin/docs/e-magazine_gen441_banglumphu
- <https://issuu.com/basswkeatparitus/docs/e-mag>

เส้นทางวังหลัง

- <https://issuu.com/alaskanz/docs/bkknoimdt>
- <https://issuu.com/plumeriatrip/docs/plumeriaculturetrips>

เส้นทางบางรัก-ตลาดน้อย

- https://issuu.com/jatupornthanomnoul/docs/gen_8fdf06976996d5
- https://issuu.com/phattharathapmeesuk/docs/gen441_____

เส้นทางกุฎีจีน

- https://issuu.com/peempsen/docs/kudeejean_by_daisy
- https://issuu.com/piyawatjantasee/docs/sai__2__